

ERFAFSPOELING

OPVANGPUT VERPLICHT!

Binnen de veehouderij zorgt erfafspoeling voor een verontreiniging van het oppervlaktewater. Om deze belasting terug te dringen zijn extra maatregelen nodig. Met deze brochure willen de waterschappen in Nederland u informeren over erfafspoeling en de maatregelen die nodig zijn om een lozing van dit afvalwater in oppervlaktewater te voorkomen.

Wat wordt geloosd?

We spreken van erfafspoeling wanneer hemelwater op het verharde boerenerf in contact komt met voer(resten), mest(resten), perssappen en percolaat en rechtstreeks in het oppervlaktewater wordt geloosd. Het gevolg is een verslechtering van de waterkwaliteit op lokaal niveau. Lozing van erfafspoelwater is niet toegestaan. Toch blijkt uit onderzoek dat lozing nog steeds plaatsvindt. De gevolgen van erfafspoeling zijn groot.

- Er komen hoge concentraties en vrachten aan stikstof, fosfaat, onopgeloste bestanddelen en zuurstofbindende stoffen in het oppervlaktewater terecht.
- Vanaf een boerenerf wordt net zoveel geloosd als uit 30 huishoudens. Eén liter perssap staat gelijk aan

100 liter huishoudelijk afvalwater.

- De norm voor fosfaat wordt 140x overschreden en die van stikstof 30x.

Conclusie: erfafspoelwater is een bron van verontreiniging voor het oppervlaktewater. Om dit probleem op te lossen zijn maatregelen nodig.

Mestvocht hoort niet over het erf af te stromen.

Perssappen en percolaat uit de voeropslag zorgen voor problemen.

Perssappen en percolaat in het oppervlaktewater

In perssappen zitten veel voedingsstoffen. Perssappen kunnen uit het ingekuilde product vrijkomen en nemen toe bij inkuilen onder minder goede omstandigheden. Percolaat ontstaat wanneer hemelwater in contact komt met voer.

Een zuurstofloze stinksloot.

Bij een lozing van perssap en percolaat gaan voedingsstoffen verloren, die nu in het oppervlaktewater terecht komen. Het gevolg is toename van (blauw)algen en ongeschikt veedrink- en zwemwater. Bij de afbraak van de voedingsstoffen onttrekken bacteriën onevenredig veel zuurstof aan het water. Er ontstaat zuurstofgebrek, waardoor het leven in het water afsterft. Het gevolg is een zuurstofloze stinksloot.

Een net bedrijf is niet altijd schoon

Op een schoon en net bedrijf kan nog steeds sprake zijn van een te hoge belasting van het oppervlaktewater. De oorzaak hiervan ligt primair bij een lozing van perssappen en percolaat uit de voeropslag met graskuil, maïskuil en/of bijproducten in combinatie met onvoldoende goede landbouwpraktijk.

Dit blijkt uit een onderzoek op 19 veehouderijbedrijven, waar al maatregelen ter voorkoming van erfafspoeling waren getroffen. Het doel van het onderzoek was te bepalen welke emissienorm in de praktijk haalbaar is en welke maatregelen hier effectief aan bijdragen. Op de bedrijven is de kwaliteit van het afstromende erfwater gemeten en vergeleken met een referentiewaarde van 11 vervuilingseenheden (ve). Gemiddeld wordt nog steeds ruim 60 ve per bedrijf geloosd. Uit het onderzoek blijkt dat de toegepaste maatregelen niet altijd effectief zijn en dat de boer het succes hiervan bepaalt.

ONDERZOEKSRESULTATEN SAMENGEVAT

	Aantal bedrijven	Resultaat
≤ 11 ve	6	gem. 5 ve (2 - 11)
12 ve en hoger	13	gem. 87 ve (17 - 365)

DE GETROFFEN MAATREGELEN:

- Het erf is bezemschoon.
- Perssappen en percolaat uit de voeropslag worden opgevangen.
- Het kuilvoer is afgedekt en/of heeft een recht snijvlak.
- De bijproducten en de vaste mest liggen ieder apart in een opslag met afvoer naar een opvangvoorziening.
- Mest(vocht) mag niet naar het oppervlaktewater afstromen (bv bij uitloop van de koeien en kalveren in iglo's).

WAAROM SCOORT TWEEDERDE ZO MATIG?

Veehouders zijn zich onvoldoende bewust van de problemen. De risico's van met name percolaat worden onderschat.

De scheiding tussen 'schoon' (= hemelwater op een 'bezemschoon' erf) en 'vuil' (= perssappen en percolaat uit de voeropslag) is niet effectief genoeg. De gebruikte systemen (o.a.

gootjes, kleppen, first flush) werken niet goed of worden niet consequent gebruikt.

Bezinkputten, straatkolken en gootjes worden niet genoeg schoongehouden. Vuil gaat nu met het hemelwater alsnog mee naar het oppervlaktewater.

Het erf en de voeropslag worden niet goed genoeg schoongehouden. Voer, mest of resten daarvan kunnen nu met het hemelwater naar het oppervlaktewater afstromen.

Voer en mest wordt (tijdelijk) op het erf opgeslagen. Hemelwater kan nu in contact komen met voer en mest en via putjes naar het oppervlaktewater afstromen.

Het erf moet altijd bezemschoon zijn.

Een bezemschone voeropslag.

Erfafspoelwater is moeilijk te zuiveren

Eenvoudige zuiveringsvoorzieningen voor erfafspoelwater zijn niet in staat om onder alle omstandigheden voldoende te zuiveren. Perssappen en percolaat hebben een nadelige invloed op de bedrijfszekerheid. De systemen worden door de waterschappen niet aanbevolen.

Tussen 2003 en 2009 hebben enkele waterschappen pilotprojecten uitgevoerd met bezinksloten, cascadegreppels, helofytenfilters en agrowadi's. Het idee hierachter was om met minimale aanpassingen op het erf te komen tot een acceptabele lozing op het oppervlaktewater. Uit een bundeling van alle onderzoeksresultaten blijkt dat geen enkel systeem voldoende robuust, stabiel en

betrouwbaar is voor erfafspoelwater. Perssappen, percolaat en de wisselende omstandigheden op het erf hebben een nadelige invloed. Het gevolg is een grillig patroon in de zuiverende werking, waardoor de bedrijfszekerheid onvoldoende kan worden gegarandeerd. Het toepassen van dergelijke systemen is zonder preventieve maatregelen op het erf niet mogelijk.

Goede landbouwpraktijk

Waar gewerkt wordt vallen spaanders. Ook op een veehouderijbedrijf is het erf niet altijd schoon. De regels geven aan dat agrariërs alles moeten doen om een verontreiniging van het oppervlaktewater te voorkomen. Belangrijk is het erf netjes en schoon te houden. Voer- en mestresten mogen niet blijven liggen. Alleen met een 'bezemschoon' erf kan een verontreiniging van het oppervlaktewater worden voorkomen.

Cascadegreppel

Agrowadi

Bezinkslot

Helofytenfilter

Europese Kaderrichtlijn Water

De Europese Kaderrichtlijn Water schrijft voor dat de waterkwaliteit in Nederland in 2015 aan bepaalde eisen moet voldoen. Uit rapportages blijkt dat de milieubelasting van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw één van de knelpunten is om de Europese norm te halen.

Binnen de veehouderij zorgt erfafspoeling voor een hoge belasting van het oppervlaktewater. Het niet halen van de Europese normen kan grote (financiële) gevolgen hebben. Voor de waterschappen is dit reden om maatregelen te treffen voor een betere waterkwaliteit. Ze verbeteren de zuiveringen en pakken overstorten aan. Maar ook de landbouw zal als één van de bronnen een steentje moeten bijdragen.

Opvangput verplicht

Extra maatregelen zijn nodig om een lozing van erfafspoelwater in het oppervlaktewater te voorkomen. Op basis van de bevindingen tot nu toe, hebben de waterschappen de onderstaande aanbevelingen geformuleerd.

- Het vertrekpunt is en blijft een lozingsverbod van verontreinigd hemelwater in het oppervlaktewater.
- Perssappen en verontreinigd hemelwater uit een verharde opslag met voer of vaste mest moeten worden opgevangen in een opvangput zonder overloop.
- Bij voer en vaste mest op een opslagplaats zonder verharding moet een absorberende onderlaag worden gebruikt. Contact met hemelwater moet worden voorkomen. De afstand van de opslag tot de sloot bedraagt tenminste 5 meter.
- Hemelwater vanaf een 'bezemschoon' erf en uit een lege en schone opslagplaats mag rechtstreeks in oppervlaktewater worden geloosd.

Praktische tips en aandachtspunten

Op www.goedboerenerf.nl vindt u meer informatie over erfafspoeling, de regels en de te nemen maatregelen om erfafspoeling te voorkomen. Ook worden praktische tips en aandachtspunten gegeven over hoe de maatregelen op het erf kunnen worden getroffen. Op de website vindt u informatie over het opslaan van voer en vaste mest en activiteiten op het erf (o.a. voertransport, uitloop van koeien en het huisvesten van dieren op het erf). Met name bij plannen voor nieuwbouw en renovatie is het verstandig om de website te bezoeken.

MEER INFORMATIE

Voor meer informatie over erfafspoeling kunt u contact opnemen met uw waterschap of Broos Water BV (telefoon: 0527-611 555).

Activiteitenbesluit voor de landbouw

Op dit moment wordt het Activiteitenbesluit uitgebreid met regels voor de landbouw. Dit besluit vervangt enkele bestaande besluiten, waaronder het LOTV. In het ontwerpbesluit zijn voor erfafspoeling de aanbevelingen van de waterschappen overgenomen. Naast het lozingsverbod

in oppervlaktewater staat in de concepttekst dat ieder agrarisch bedrijf op termijn verplicht is om perssappen en verontreinigd hemelwater uit een verharde opslag met voer of vaste mest op te vangen (= middelfoorschrift). De opvangput mag geen overloop bevatten. De inhoud mag

gedurende het hele jaar over de percelen worden verspreid. De essentie is een scheiding te maken tussen de 'schone' en 'vuile' delen van het erf. Het Activiteitenbesluit is nu nog in de Tweede Kamer in behandeling en treedt naar verwachting in 2012 in werking.

COLOFON

Deze brochure is een uitgave van de Werkgroep Erfafspoeling, een samenwerking van alle waterschappen in Nederland, de Unie van Waterschappen, Rijkswaterstaat Waterdienst en Broos Water BV.

De inhoud van deze brochure is met zorg samengesteld. De Werkgroep is niet aansprakelijk voor de gevolgen van eventuele fouten in deze brochure. Aan de inhoud kunnen geen rechten worden ontleend.

OPDRACHTGEVER
Werkgroep Erfafspoeling
TEKST EN FOTOGRAFIE
Broos Water BV, Emmeloord
VORMGEVING EN DRUKKEN
GBU grafici, Urk
VOOR MEER INFORMATIE
I www.goedboerenerf.nl
T (0527) 611 555

Lozingenbesluit open teelt en veehouderij (LOTV)

Bijna ieder agrarisch bedrijf heeft met het LOTV te maken. De kern van dit besluit is een lozingsverbod in het oppervlaktewater van hemelwater, dat in aanraking is geweest met perssappen, voer, mest of resten daarvan. Door schoon en netjes te werken wordt voorkomen dat vuil op het erf blijft liggen. Het werken volgens goede landbouwpraktijk is een eis vanuit het LOTV.